



Уже Адам Сміт знав: якщо підприємці об'єднуються, то лише заради змови проти споживача.

*Нейдер Ралф*

Вам завжди не вистачатиме або часу, або грошей.

*Закон технології Лернера*

У бізнесі не треба боятися втрат: те, що раніше здавалося втратою, насправді може виявитися прибутком.

*Лі Ка-Шин*

Усе, що може зробити приватний сектор, уряд може зробити гірше.

*Дікіс Рей*

## ТЕМА 5. ПІДПРИЄМНИЦТВО

### ПРИГАДАЙТЕ

1. Якою є роль ринкової економіки в суспільстві?
2. Хто такі споживачі?

### 1. Підприємницька діяльність

Одними з головних цінностей сучасного світу вважають ініціативність, здатність людини самостійно шукати шляхи вирішення своїх проблем і забезпечення належного рівня життя. Виявлення та використання людиною цих якостей можливе, якщо вона займеться підприємництвом, що поєднує в собі елементи творчої, пошукової, ризикової соціальної діяльності.

Як зазначають науковці, **підприємництво** — це самостійна (може здійснюватися в будь-яких організаційних формах, визначених законами України, на вибір підприємця), ініціативна (ведення підприємницької діяльності є добровільним вчинком), систематична, на власний ризик (підприємець бере на себе відповідальність як за позитивні, так за і негативні наслідки підприємницької діяльності) господарська діяльність, що здійснюється з метою досягнення економічних і соціальних результатів та отримання прибутку.

В Україні слова «підприємництво» і «бізнес» вживають як синоніми. У правознавстві для характеристики підприємницької діяльності використовують такі терміни, як фізична та юридична особа. Фізична особа — термін, яким позначають людину (громадянина, особу без громадянства) як учасника правових відносин. Юридична особа — група людей або організація, які в правознавстві розглядаються як окремі особи. Підприємства є юридичними особами, але й окрема людина може бути підприємцем. В українському законодавстві зазначено основні принципи ведення бізнесу:

- вільний вибір видів діяльності;
- залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян;
- самостійне формування програм діяльності та вибір постачальників і споживачів виробленої продукції, встановлення цін відповідно до законодавства;
- вільний найм працівників;
- залучення матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;
- вільне розпорядження прибутком, що залишається після внесення платежів, встановлених законодавством;
- самостійне здійснення підприємцем — юридичною особою зовнішньоекономічної діяльності.

? Що називають підприємницькою діяльністю?

## ПРОЯВИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ



? Наведіть приклади проявів соціальної відповідальності бізнесу в названих сферах життя суспільства.



## 2. Мета і соціальна відповідальність підприємця

Підприємницька діяльність суттєво впливає на розвиток економіки та соціальної сфери. У розвинених країнах бізнес є одним з основних платників податків. Серед економічних результатів найбільш принциповими є утворення конкурентного середовища на ринку, насичення ринку товарами й послугами, підтримання доброзичливих відносин між країнами через налагодження економічних зв'язків. Також підприємницька діяльність створює нові робочі місця, дозволяє проявити ініціативу й творчі здібності як підприємців, так і найманих працівників, загалом сприяє живанню населення в кризові періоди.

Поступове зміцнення підприємництва, його прибутковість закладає додаткову фінансову базу для такої соціально корисної діяльності, як благодійництво та спонсорство. Отже, підприємництво здатне суттєво впливати на розвиток суспільства, за наявності якісної правової бази шлях ринкової організації економіки є найбільш ефективним і перспективним для досягнення суспільного прогресу.

Один із видів взаємозв'язків між підприємництвом та суспільством закладено в поняття соціальної відповідальності бізнесу.

Соціальна відповідальність бізнесу — це добровільна безкорислива підтримка, участь підприємця у вирішенні соціальних проблем. Така діяльність підприємця корисна як для суспільства, так і власне для нього. Соціаль-

на допомога від бізнесу, що поліпшує рівень життя регіону або зменшує соціальне напруження, незважаючи на витрати, зрештою стимулюватиме зростання прибутку, оскільки в споживачів та місцевої влади сформується більш привабливий образ цього підприємства та його власника.

Часто соціальна відповідальність бізнесу реалізується у формі так званих соціальних програм, які можуть бути такими:

- програми планування підвищення освітнього рівня, що передбачають відрахування коштів на підготовку й перепідготовку працівників та їхніх дітей;
- програми організації охорони здоров'я, що націлені на безкоштовне медичне обстеження, лікування й оздоровлення співробітників та їхніх сімей;
- програми додаткової оплати викладачам університетів, а також адресна допомога соціально незахищеним категоріям населення;
- надання обладнання, технічних засобів освітнім та медичним закладам;
- фінансування громадських проєктів;
- організація благодійних заходів, збирання коштів для благодійності;
- програми підтримки розвитку мистецтва, дитячої творчості тощо.

? Яким є співвідношення між прибутком і соціальним благом?

## 3. Правовий захист бізнесу

Відповідно до чинного законодавства України, держава гарантує всім підприємцям рівні права й можливості для доступу

до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів. Також вона законодавчо забезпечує



### ЦІКАВО ЗНАТИ

Одним із важливих соціальних завдань сучасного бізнесу є забезпечення рівного доступу до благ різними людьми. Так, наприклад, інтернет-покупки можуть значно спростити життя людям з обмеженими можливостями, для яких відвідування магазину поєднане із чималими ускладненнями. Сайти різних компаній та інша цифрова продукція мають режими роботи, адаптовані для таких людей. Вони можуть мати більші зображення, можливість озвучення тексту, іншу кількість та розміщення активних зон (кнопок для натискання тощо). Магазины та установи теж встановлюють спеціальне обладнання для людей з обмеженими фізичними можливостями. Воно полегшує їх доступ до послуг, що надає підприємство.

? Для чого необхідний правовий захист бізнесу?

свободу конкуренції між підприємцями, захищає споживачів від проявів несумлінної конкуренції та монополізму.

Втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, державні органи й службові особи можуть давати підприємцям вказівки тільки відповідно до своєї компетенції, встановленої законодавством. Не допускається прийняття державними органами актів, які визначають привілейоване становище одних суб'єктів підприємницької діяльності щодо інших.

У разі видачі державним чи іншим органом акта, який не відповідає його компетенції або вимогам законодавства, підприємець має право звернутися до суду із заявою про визнання такого акта недійсним.

Захист підприємницької діяльності відбувається через суд.

### ВИСНОВКИ

Підприємництво є одним з ефективних способів отримання доходів. Також приватне підприємництво є неодмінною умовою існування ринкової економіки. Підприємці, певним чином подібно до держави, можуть спрямовувати частину своїх при-

бутків для підтримки соціально незахищених верств населення — це є складовою поняття соціальної відповідальності бізнесу. Держава має створювати умови для ведення бізнесу, оскільки це сприяє її збагаченню.

### ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ

1. Що таке підприємництво?
2. Якою є головна мета підприємництва?
3. Які принципи ведення бізнесу закладено в українському законодавстві?
4. Назвіть економічні функції підприємців.
5. Поміркуйте, який вплив має розвинене підприємництво на суспільний розвиток країни?
6. У який спосіб підприємці можуть реалізувати свою соціальну відповідальність?
7. Як здійснення соціальної допомоги сприяє отриманню прибутку підприємцями?
8. Яким чином держава забезпечує правовий захист бізнесу?
9. Як, на вашу думку, ефективна судова система пов'язана з розвитком у країні підприємництва?
10. Як в епіграфах до теми відображено особливості підприємництва? Яким є ваше ставлення до цих тверджень?
11. Проведіть інтерв'ю з двома-трьома підприємцями в Україні. З'ясуйте спільне й відмінне в тому, як вони ведуть бізнес. Результати подайте у вигляді повідомлення або презентації.